

Н.С. Бондарчук, студентка, V курс, гр. ОАМ-23 -2 ФОФ
Науковий керівник - д.е.н., доц., доц. К.В. Романчук
Житомирський державний технологічний університет

МЕХАНІЗМ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПДВ: АНАЛІЗ ЗМІН

ПДВ є одним із бюджетоутворюючих податків державного бюджету України. На сьогоднішній день він є предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування і наслідків справляння для економічного розвитку країни. З кожним роком поступово почалося збільшення надходження коштів ПДВ до бюджету зокрема у 2013 році вони досягли 84,5 млрд грн., а в 2010 р. – 53,6 млрд грн., що на 17% більше, ніж у 2009 р. та на 19% ніж у 2008 р. З цього можна зробити висновок, що раніше запроваджені механізми адміністрування ПДВ виявилися не дуже ефективними, а тому перед платниками є актуальним питання щодо бюджетного відшкодування, так як механізми відшкодування ПДВ суттєво змінювалися.

Бюджетне відшкодування – можливість повернення платнику ПДВ частини суми сплаченого ним податку у зв'язку з надмірною сплатою його до бюджету у вигляді зарахування таких сум на користь зменшення податкового зобов'язання в майбутніх періодах або шляхом отримання таких грошових коштів на свої банківські рахунки.

З самого моменту існування ПДВ і до тепер існували різні підходи до процедури бюджетного відшкодування ПДВ, котрі мали свої певні переваги і недоліки. Якщо проаналізувати надходження ПДВ до бюджету з 2009 – 2013 рік, можна зробити висновок, що суми надходжень до бюджету з податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) щорічно зростають, що є позитивним.

Цей позитивний факт зумовлено покращенням адміністрування ПДВ у частині підвищення рівня декларування позитивних нарахувань з ПДВ та добровільної сплати за рахунок контролю відповідності задекларованих податкових зобов'язань показникам економічного розвитку та розширення категорії сумлінних платників податку.

З набуттям чинності Податкового кодексу України механізм бюджетного відшкодування ПДВ зазнав низки змін, до яких, зокрема, відноситься введення автоматичного бюджетного відшкодування. Не дивлячись на всі переваги автоматичного бюджетного відшкодування ПДВ, воно не стало широко вживаним механізмом отримання ПДВ. Причиною цього є те, що на відміну від звичайного відшкодування для автоматичного окрім вимог, встановлених для звичайного, потрібно відповідно до п. 200.19 Податкового кодексу України, щоб виконувались додаткові обмеження.

Відтепер повернення коштів на рахунки платників здійснюється без втручання людського фактора, а за допомогою автоматичного відшкодування. Сам механізм, що здійснює відбір платників для автоматичного відшкодування, є точнішим та принциповішим, ніж людина. Він працює відповідно до заданих параметрів, тож податківець не має змоги втручатися в роботу комп'ютерної системи. Введення автоматичного бюджетного відшкодування є з одного боку, шляхом швидшого отримання повернення ПДВ в порівнянні із звичайною процедурою, а з іншої – знижує адміністративне навантаження на платника податків.

Ще однією перевагою автоматичного відшкодування ПДВ з 1 січня 2014 року є проведення камеральної перевірки податкової звітності протягом п'яти календарних днів з дня подання податкової декларації. Хоч і механізм автоматичного відшкодування має ряд переваг, в цей самий час виникає низка проблемних сторін. Порядок автоматичного відшкодування ПДВ, встановлений п.200.18 ПКУ, відрізняється від процедури звичайного відшкодування:

- а) скороченням строку камеральної перевірки з 30 до 20 днів, а з 1 січня 2014 року до 5 днів;
- б) відсутністю можливої виїзної перевірки контролюючим органом;
- в) скороченням строків надання контролюючим органом висновку в Держказначейство з 5 до 3 днів;
- г) скороченням строку перерахування Держказначейством відшкодування з 5 до 3 днів.

Для отримання автоматичного відшкодування платники податків повинні відповідати критеріям, визначеним у п. 200.19 ПКУ, зокрема, щодо рівня середньої заробітної плати працівників за останній рік, відсутності податкового боргу, недопущення виплати заробітної плати в «конвертах». Такі вимоги до платників податків призвели до того, що за даними податкової служби України в березні 2011 року тільки 24 підприємства з 1971 суб'єкта підприємницької діяльності змогли отримати відшкодування ПДВ в автоматичному режимі, що свідчить про те, що встановлені в Податковому кодексі України критерії сприяють обмеженню доступу підприємств до автоматичного режиму відшкодування ПДВ.

А з початку 2015 року, платник ПДВ зможе отримати відшкодування лише в тому разі, коли буде відповідати всім нижче вказаним критеріям:

1. відсутність судових процедур банкрутства;
2. підтвердження в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців відомостей щодо платника ПДВ, відсутність рішень про його виділення чи припинення, дійсність його установчих документів;
3. наявність необоротних активів, залишкова вартість яких на звітну дату за даними податкового обліку в 3 рази перевищує суму ПДВ, заявлену до відшкодування, а також здійснення протягом останніх 12 календарних місяців або експорту в обсязі не менше 40 % від загального обсягу поставок, або інвестиції в необоротні активи у розмірах не менше ніж 3 млн. грн.;
4. відсутність податкового боргу на 1-ше число другого за звітним періодом місяця;
5. для великих платників – відсутність збитків за підсумками останнього звітного року.

Ситуація покращиться тільки в тому випадку, коли притягнені до відповідальності будуть не лише платники, але й податківці за неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень та несвоєчасне відшкодування ПДВ.

Тепер передбачена відповідальність держави за несвоєчасне відшкодування ПДВ: суми податку, не відшкодовані платникам протягом визначеного ст.200 ПКУ строку, вважаються заборгованістю на яку нараховується пеня на рівні 120% облікової ставки НБУ.

Як висновок, можна сказати, що в порівнянні зі звичайним механізмом відшкодування ПДВ, автоматичний, має свої певні переваги, він є точнішим, швидшим і принциповішим, але в цей самий час податківцям потрібно переглянути критерії платників для отримання відшкодування та належно виконувати свої обов'язки, своєчасно здійснювати відшкодування ПДВ.

У зв'язку із запровадженням Податкового кодексу механізм бюджетного відшкодування ПДВ став значно простішим та доступнішим для сприйняття як для податківців, так і для платників податків. Разом із спрощенням механізму обчислення бюджетного відшкодування ПДВ Податковий кодекс зменшив можливість використання платниками податків найбільш поширені схеми мінімізації податкових зобов'язань ПДВ та ухилення від оподаткування цим податком. Потрібно звернути увагу на те, що успішність автоматичного відшкодування ПДВ в майбутньому залежить не стільки від критеріїв, які встановлені законодавчо але і від кадрової політики влади та успішності проведення адміністративної реформи, адже податок на додану вартість – це надійне джерело збільшення доходів державного бюджету, а тому вирішення питання його реформування є шляхом до створення ефективної податкової системи.